

Den viktigaste resursen

Idag drar man sig för att kalla läraryrket ett kall. Men genom hela Överbys historia har lärarnas insats präglats av en fast övertygelse om den meddelade undervisningens betydelse och om ett egenvärde hos det budskap man vill framföra. Då skolan ännu följde det ursprungliga programmet för Överby skolor för landsbygdens yrken, utgjordes skolans pedagogiska ledning av eldsjälarna inom folkbildningen.

För trädgårdsutbildningen, som senare kom in i bilden, har det alltid varit kännetecknande att lärarna passionerat velat föra vidare sin lidelse för trädgårdsodlandet och -kunskande.

Skolans föreståndare under de första 35 åren var folkskolare, först **Emil** och sedan sonen **Erik Lundell**. Från 1921 kom skolan att ha en "andre" lärare som också var biträdande föreståndare men i övrigt utgjordes "lärarkåren" under denna tid av ett fåtal timlärare och huvudsakligen av skolans arbetsledare för respektive jordbruket, husdjurskötsel, trädgårdsbruket, smedjan, den tekniska verkstaden, slöjdsalen och sadelmakeriet. Här uppstod för övrigt traditionen, som fortlevde in på 2000-talet, att arbetsledarna på Överby är medlemmar av skolans lärarkår. Utbildningsuppgiften genomfördes alltså utan nämnvärt inslag av akademisk kompetens, och en överraskande stor undervisningsskyldighet ankom på den tiden skolans föreståndare.

Ju större statens finansieringsansvar blev, desto mera ville man också ha att säga till om och från början av 50-talet krävde Lantbruksstyrelsen att skolans föreståndare till ut-

"Familjefoto" från 1930-talet

bildningen skulle vara agronom. **Jarl Edelmänn** tillträdde posten år 1950 och han efterföljdes av **Sven Storsjö**, **Bengt Nybondas** och **Nils-Gustav Andersson**.

Då skolan ändrade karaktär på 60-talet och teoriundervisningens roll växte, blev det nödvändigt att utöka lärarresurserna inom både den förnyade tvååriga lantbruksutbildningen och den nyetablerade ettåriga trädgårdsyrkesskolan. För sista gången anställdes en

folkskollärare, **Ulf Wallenius** år 1967. Han kom att bo och verka på skolan ända in på 2000-talet och fortsatte ännu efter pensioneringen med ströuppdrag på skolan. Till huvudansvarig för trädgårdsutbildningen anställdes trädgårdsmästare **Christian Blomberg**. Chrise hämtade med sig sin gitarr och Uffe sitt dragspel, så sång och musik blev under kommande decennier ett muntert inslag i skollivet och på personalfesterna. Uffe med sina bibliofila intres-

sen tog sig an skolans bibliotek, och Chrise med rötterna djupt i Esbo IF och kommunens ungdomsaktiviteter blev eldsjälarna för idrottsverksamheten på skolan.

Chrise blev för övrigt den första läraren som inte förpliktades att bo på skolan. Han beviljades denna dispens då han från sin bostad i Esbo centrum smidigt kunde sköta dejourering- och övervakningsuppdrag på skolan. Skolan hade

Hela personalen på tröskeln till 90-talets recension

alltid förvaltats med ett minimum av personal, så utöver undervisningsskyldigheten ålades lärarna både växthusdejourering och övervakning av internaten. "Sherifferna", som de övervakande lärarna kallades, gjorde dagliga och ofta också nattliga ronder på internaten för att försäkra sig om att ordningsreglerna efterlevdes. Detta uppdrag stod i en viss konflikt med strävan till förtroliga lärar/elev-relationer så systemet nedmonterades småningom.

Flyttningen av trädgårdsmästarutbildningen år 1971 från Åbo till Överby innebar påtagliga förändringar inom lärarkåren och än större krav inför framtiden. Med skolan flyttade rektor **Gunnar Åberg**, som tvingades avstå sin chefsposition, hort.kand. **Gerd Lönegren** och trädgårdsmästare **Torsten Berglund**. Gunnar Åberg undervisade under en termin i trädgårdsanläggning, varefter han anställdes som inspektör på den nyinrättade Yrkesutbildningsstyrelsen.

För den mångsidiga trädgårdsmästarutbildningen var emellertid lärarpaletten ännu ofullständig, då näringens olika sektorer krävde bredare kompetens hos lärarkåren. Rekruteringen av svenskspråkiga yrkeslärare för teoriundervisningen inom trädgårdssektorn hade alltid varit svår, då högre utbildning inom branschen inte gavs i Finland. På finska kunde man studera till hortonom vilket något upphjälpte situationen.

Från Lepaa fick odlingssidan sin förstärkning då hortonom **Sven Engblom** anställdes år 1972. En påtaglig brist efter Gunnar Åbergs avsked var avsaknaden av en ansvarig lärare inom trädgårdsanläggningen. Men skolan kunde under många år förlita sig på hortonom **Roger Rajalin**, som vid sidan av sin yrkesverksamhet handhade timläraruppgifter-

na inom grönssektorn. Under 1960-talet hade trädgårdsnäringen fått en egen professur vid Helsingfors Universitet. Småningom genererade lärostolen agro-forstkandidater för den svenskspråkiga trädgårdsutbildningen. Först i raden kom **Tor Lindholm**, som år 1976 besatte en lärartjänst och år 1978 utsågs till Nils Gustav Anderssons efterträdare som föreståndare, ett tecken på en tyngdpunktsförskjutning mot trädgårdsodling i skolans verksamhet. I detta sammanhang bytte skolan också upp- rättshållare och personalen be-

fanns sig plötsligt vara kommunalanställda och föreståndaren fick benämningen rektor. Skaran av magistrar från Vik utökades under det glada 80-talet, då **Majken Rosenqvist** och **Stina Martola** anställdes. Anläggningssidan fick ordinarie undervisningsexpertis i hortonomerna **Börje Fri** och **Eeva Rekonen**. Idag utgörs en stor del av lärarkåren av hortonomerna från den "egna" yrkes- högskolan.

Också lärarkåren inom lantbruksutbildningen stärktes inför mellanstadiereformen. Föreståndaren **Bengt Nybondas** fick som agronom länge ensam bära ansvaret för undervisningen i jordbruk och husdjurskötsel, men år 1972 anställdes agrolog **Nils Troberg** vilket något lättade på föreståndarens börda. Då **Hans Rosenqvist** tillträdde som första ordinarie agronomlärare utan föreståndaransvar, garanterades undervisningens en kontinuitet och Hasse kom också efter att lantbruksutbildningen upphört att undervisa på skolan ända till sin pensionering.

I verkstaden var ingenjör **Helge Helander** chef. Kontinuiteten garanterades här av trotjänarna **Ole Sundström** och **Algot Rehn**, om för kortare eller längre tider assisterades av "ynglingar" såsom **Rune Holmén**, **Bengt Holmström**, **An-**

Personalen i början av det gröna 80-talet

ders **Öhman** och **Håkan Illman**. Och så hade vi naturligtvis Uffe som härskade över slöjdverkstaden. Trädgårdsutbildningens inträde på scenen satte verkstadspersonalens attityder och värderingar prov. Algot skulle plötsligt instruera flickor i svetsning och Uffe vägleda dem i planhyvelns säkerhetsrisker. Allt utföll emellertid väl och flickornas närvaro konstaterades innebära en något mjukare jargong på "verkstadsgolvet".

1980-talet inleddes under kommunalt kommando. Skolan hade omfattande utbyggnadsplaner och arkitekt **Patrik Eriksson** blev som en del av personalen. Lärarna var förväntansfulla inför mellanstadiereformen som innebar nya läroplaner och nya strukturer i utbildningen. Hela den fasta personalens numerär närmade sig 30-strecket och framtiden såg ljus ut.

År 1988, på tröskeln till den ekonomiska recessionen, inleddes hortonomutbildningen på Överby. Den blev ett skolexempel på svårigheterna med att genomföra en kvalificerad utbildning utan tillräcklig fast personal. Överraskande hjälp kom från Sverige då **Göran Johnson**, verksam på Alnarp, visade intresse för att etablera sig i Finland. Hortonomutbildningen innebar en starkare position för trädgårdsutbildningen, men tyvärr måste i gengäld

lantbruksutbildningen läggas ner då utbudet studieplatser i Nyland klart överskred den minskade efterfrågan. En försvagning av lärarsituationen var den praktiska följderna av att YH Sydväst övertog hortonomutbildningen. Det minskade elevtalet försämrade ekonomin, som dessutom radikalt försvagades av en ny finansieringslag. Orosmolnen hopade sig och jakten på nya lösningar kom att präglade verksamheten åren framöver.

Mot slutet av 90-talet började också nya pedagogiska vindar blåsa, som krävde ny tänkande hos undervisningsplanerare och lärare. Hittills hade läroplansgrunderna varit ämnesinriktade och föreskrevet vad lärarna skall undervisa, men nu skulle examensgrunderna beskriva vad studerandena skall studera. Ett steg vidare togs i följande examensreform (2008-10) då examensgrunderna fastslår vilka kompetenser examinanden skall uppnå, alltså vad de skall kunna göra. Det blev oväsentligt var och hur kompetenserna inhämtats. Lärarna skulle inte mera vara "ämneslärare" utan de skulle behärska arbetsshelter i näringslivet.

De börjar lite låta som de pedagogiska principer som Överby skola för landsbygdens yrken baserade sin undervisning på år 1915.

Tor Lindholm